

SAHİPKIRAN STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

İSTANBUL İL BAŞKANLIĞI

Analiz Raporu: Rapor Tarih: 04.01.2021

Yayıma Hazırlayan: Onur Dikmeci

2021 KÜRESEL RİSK ANALİZİ: TÜRKİYE İÇİN FIRSATLAR, TEHDİTLER, SAVAŞ OLASILIKLARI VE GENEL DEĞERLENDİRMELER

*Bu rapor açık kaynaklar doğrultusunda oluşturulmuş kısa vadeli tahminleri içermektedir.

2020 yılının ilk günlerinde İran Devrim Muhafızları Komutanı Kasım Süleymani'ye suikast düzenlenmesi ve sonucunda İran'ın, ABD'yi hedef alarak intikam yemini etmesi bölgesel ve sonrasında global bir savaşın doğacağı teorilerini var etmişti. Üstelik 2020 Ocak ayında ABD Başkanı Donald Trump'ın "Yüzyılın Planı" adını verdiği Kudüs'ün bütün bir şekilde İsrail'in başkenti olması yönündeki kararı kıyamet savaşı Armagedon'un son dönemeci olarak gösterilmişti. Neo-Con lobinin Evanjelistlerle ittifakının Amerikan Cumhuriyetçilerinin "Büyük Amerika" söyleminin altını doldurma yönündeki çabaları yılın ilk çeyreğini geçmeden son buldu. Çin merkezli olarak yayılan Covid-19 virüsü bütün dünyayı etkiledi ve dünyanın kapanmasına sebep oldu. Hemen her ülkenin ana gündemi salgınla mücadele ve süreklilik konusunda atılacak adımlar olarak belirlendi. Halk sağlığı önemliydi fakat devletlerin de yaşamlarını bir biçimde sürdürmeleri gerekiyordu.

1990'lı yılların başında Sovyetler Birliği'nin çökmesiyle birlikte dünya tek kutupluluğu liberalizmin zaferi olarak adlandırılmıştır ve bu teorinin türevlerine göre devletler arası karşılıklı bağımlılık arttıkça savaş ihtimalleri de ortadan kalkacak ve dünya daha yaşanılabilir bir yer haline gelecekti. Fakat 11 Eylül 2001 ABD İkiz Kuleler saldırılarıyla başlayana yeni süreç, Amerikan istisnacılığı, önleyici vuruş ve Haçlı Savaşları gibi tanımlamalarla anıldıkça liberal sistemin devamı tartışma konusu olmuştu çünkü uluslararası hukuk ve insan hakları ihlalleri yeniden gündemin konusu olmakla birlikte karşılıklı bağımlılığın ise özellikle ABD-Çin arasında yeni modern bir ekonomik soğuk savaşın doğuşunu engelleyememesi yeniden anarşik bir ortama dönüldüğü konusundaki yaklaşımları güçlendirdi. Bu düzen içerisinde Covid-19 sürecine girilmesi ABD'nin bu durumu 'Çin Virüsü' olarak tanımlaması, Çin'in sorumluluk kabul etmemesi, global aktör Dünya Sağlık Örgütü'ne olan güvensizliğin artması ve Avrupa Birliği'nin İngiltere'nin ayrılış süreciyle tartışılan yapısının pandemi krizinde bütüncül bir refleks ortaya koyamaması ve birliği oluşturan ülkelerin ulusal önlemler ve güvenlik seviyelerini ön planda tutmaları sosyal bilimler ve güvenlik literatürü bakımından da yeni yaklaşımları öne çıkarmıştır. Buna göre:

- Dünya'da milliyetçiliğin yükseldiği
- Ulus devletler ve küresel odaklar arasında çatışmanın yükseldiği
- Pandemi sürecinin insanları totaliter bir gözetim düzenine adapte etmek için kullanıldığı
- Yeni dönemle birlikte dijital bir medeniyete geçileceği

Gibi daha önceden uluslararası ilişkilerin ana çalışma gündeminde bulunmayan konuların neredeyse yeni güvenlik teorilerini oluşturduğu çok disiplinli yaklaşımlara sahip fikirlerin literatürü zenginleştirdiği bir sürecin 2021 yılı boyunca da devam edeceği anlaşılmaktadır.

Ancak devlet yapılarının ve uluslararası ilişkilerin bir anda değişmesi olanaksızdır. Ülkeler yeni güç tanımında tıbbi güvenlik ve istihbarat, teknoloji, kendi kendine yetebilme gibi kavramlara ağırlık vermek isterlerken tabii ki genel jeopolitik ve güvenlik yatırımlarını da ihmal etmemişlerdir. Buna göre dünyada önemli bir konuma sahip olup her daim uluslararası tezlerin içerisinde kendilerine yer bulabilen ABD-Çin-Rusya üçlüsünün yakın dönemli ve güncel gelişmeler karşısındaki tutumlarına özet olarak aşağıdaki başlıklarda değinilmiştir.

ABD

Amerika'nın mutlak güç üstünlüğü sarsılmış olsa bile 2016 yılında Donald Trump'ın Başkan seçilmesiyle birlikte "Önce Amerika" sloganı bir milli güvenlik politikası haline getirilmeye çalışılmıştır. Yerleşik kurumların otonomilerini kısıtlamaya ve Ortadoğu merkezli askeri yoğunluğu azaltmaya yönelik bu girişimlerin asıl hedefi orta vadede hedef olarak görülen Pasifik bölgesinde etkinliğin artırılması üzerine kurgulanmıştı. Soğuk Savaş döneminden itibaren Amerikan dış politikası ve güvenlik stratejilerini kurgulamakta hayli öneme sahip olan ordu kontrolündeki düşünce kuruluşu RAND'ın 2017 raporu Amerikan çıkarlarının, Rusya ve Çin tarafından zora sokulduğunu stratejik ve taktik seviyelerde sınırlamalarla karşılaşılabileceğini içermektedir. ABD'nin aynı yıl açıkladığı yeni ulusal güvenlik stratejisinde uluslararası düzenin gerekirse zor kullanarak revizyonist güçlere karşı korunması belirtilmiştir. Ulusal güvenlik belgesine göre revizyonist güçler olarak Çin ve Rusya gösterilmiştir. Sosyal refahını artırma gayretindeki Amerika'nın işsizlik oranını da yüzde ikilere düşürmüş olması ilgi çekici bir başarıydı. Ancak Covid 19 süreciyle birlikte bu olumlu tablo birden değişmiştir. Pasifik'te etkinliğini istediği oranda artıramayan Amerika sınırları içerisinde ise göçmenler, sosyal düzeni protesto edenler ve Trump taraftarlığını ya da karşıtlığını fanatizme dönüştüren vatandaşlarının yol açtığı akıbet ile başa çıkabilmek için çaba harcamaktadır. Ancak yaşadığı sorunlara rağmen bu devletin uzlaşmacı bir uluslararası ilişkiler politikası yerine hegemonist yapıdan kopamaması ve uzun yıllara dayanan müttfikliği bulunan Türkiye'ye karşı CAATSA yaptırımlarını uygulaması agresif tutumunun çıkmazını göstermiştir. ABD'de gerçekleştirilen başkanlık seçimlerinin sonucuna göre Demokratlardan Joe Biden'ın Başkan seçilmiş olması Amerika'nın diplomasi ve ekonomik temelli zorlayıcı diplomasi rolüne bürünme beklentisi doğmuştur. Ancak bu durum da dünya sisteminde rahatlamaya yol açmayacaktır. Çünkü asimetrik savaş düzeninin en önemli taarruz cephelerinden birisini ekonomik kulvar oluşturmaktadır.

Çin

Çin Komünist Partisi'nin 2017 yılından itibaren Avrasya vurgusu yapması ve Çin kültürüne göre toplumun kendisini "Orta Krallık" olarak tanımlayan seçkin görüşüyle bu vurgunun birleşmesi bu ülkenin motive ve kendine güvenini yükseltmiştir. Bu yüzyılın projesi olarak gösterilen Kuşak Yol girişimini ise devam ettirmesi ekonomik ve siyasi hegemonyasını bölgesinde yükseltmesinin yanı sıra bölge dışına taşma eğilimini de beraberinde getirmiştir. Kuşak Yol bölgesi global üretimin %30'unu, global ekonomik büyümenin ise %40'ını kapsamaktadır. Kara yolu, demir yolu, limanlar ve dijital hatlar proje için ağırlık kazanmıştır ve Pakistan, Cibuti, Etiyopya gibi ülkelere yoğun yatırımlar yapılmaya başlanmıştır. Bu ülkelerdeki ekonomik ağırlık zaman içerisinde siyasi ağırlığa dönüşecektir. Çin'in A2/AD konsepti ile yakın sahasında müttfik güçler belirleyip başta ABD olmak üzere bölge ile ilgili tasavvurları bulunan güçleri bölgeden uzak tutma stratejisi askeri olarak uygulanmaktadır. Amerikan ve İngiliz istihbaratı ise Tayvan, Hong Kong gibi ülkelerde örgütlenmenin yanı sıra Hava-Deniz Savaşı konsepti gereği denizden

ve Japonya-Güney Kore-Vietnam gibi ülkelerle karadan kuşatma stratejisini sürdürmek istemektedir. Çin'in yapay zekâ sektörüne yaptığı yatırımın ve bölgesel olarak uygulamaya başladığı sosyal kredi sisteminin liberal ülkeler nezdinde kaygıyla izlenmesi yeni bir tartışma sürecini de beraberinde getirmiştir. Yükselen güç Çin, merkezi olduğu Covid 19 vakası sebebiyle diğer ülkeler tarafından hedef alınması ve ABD tarafından tazminat ödemesi gerektiği yönündeki isnatlarla karşı karşıya kalmıştır. Çin'in imajının sarsıldığı gerçeği Covid 19'a karşı aşının yine bu ülke tarafından geliştirilmiş olduğu yönündeki açıklamalar başta İtalya olmak üzere Avrupa-Afrika hattına yardım seferberliği başlatması ise düşen trendini hızlı toparlama sürecine soktuğunu göstermektedir. Dünya pandemi sürecinde Çin'in dijital tabanlı takip sisteminin yaygınlaşma ihtimali Yeni dönemin Marshall düzeni olarak tanımlamaktadır. Dünya savaşından sonra, ABD Marshall yardımlarıyla Avrupa üzerinde hegemonya kurmuştu. Günümüzde ise Çin'in benzer bir hegemonya tesis etmesine yönelik çekinceler bulunmaktadır. Süper güç olma ihtimâline rağmen demokrasi karnesinin oldukça zayıf olması, bünyesinde ayrılıkçı hareketlerle baş edebilme kapasitesinin düşmesi ve okyanus ve deniz ticaretine açılmada yaşadığı zorluklar 2021 yılına beraberinde taşıdığı sorunlar arasında yer almıştır.

Rusya

Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Rusya küresel hatta bölgesel bir tehdit olmanın çok gerisinde olarak tanımlanmıştır. Ancak tarihi, kültürü, ordu-millet yapısıyla yeni düzende etkin bir güç olmak isteyen bu ülke Vladimir Putin'in liderliğinde yükselişe geçmiştir. Güncel olarak Rusya'nın hedeflerinden; Küresel üstünlüğü ele geçirme çabası, yayılma stratejisi, dinamik dış politika tesisi, asimetrik savaş gereğince yerine getirmeye çalışması, sınırları içerisinde sosyal devlet teşebbüsünü arttırma isteği güvenlik ve politik doktrinini oluşturmaktadır. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in yapay zekayı kontrol eden devletin bu yüzyılı da kontrol edeceği açıklaması güvenlik yapılanması ve yapay zekâ ilişkisini gündeme taşımıştır. Uzay çalışmaları ve teknolojik trendi yakından takip etmek isteyen bu devletin demografik sorunlarının yanı sıra Covid 19 süreciyle birlikte sınırları dahilindeki vaka sayılarının artışı ve petrol fiyatlarındaki büyük çaplı düşüşün ana gelirini enerji ihracından karşılayan bu ülkeyi zor duruma sokmuştur. Buna rağmen Suriye, Libya, Ukrayna, Kırım ve Kafkasya'da askeri varlığını azaltmamıştır. Bu noktada Rusya'nın "Postalınız varsa askeri politikte sözünüz geçer" stratejisini uyguladığı oldukça açıktır.

2021 Yılında Türkiye'nin Karşılaşabileceği Fırsat ve Tehdit Olasılıkları ile Varlığına Yönelik Ülke Risk Profilleri

Bölgesel ve global bu gelişmelerin ortasındaki Türkiye 2016 yılından itibaren başta güvenlik kurumları olmak üzere bürokrasisinde yer alan FETÖ gibi casusluk-istihbarat-terör yapılanması mensuplarını kitlesel olarak tasfiyeye başlaması, uzun yıllardan beri kanayan yarası olan terör eylemlerine karşı başarı göstermesine sebebiyet vermiştir. Sınır dışı başarılı operasyonların yanı sıra terör örgütü PKK'ya katılım neredeyse kurulduğu yıldaki orana düşmüştür. İç cephe, yakın çevre ve global çevre olmak üzere üç katmanlı strateji uygulayan Türkiye'nin bu haliyle karşılaştığı fırsatları ve tehditleri sıralayabiliriz.

Fırsatlar:

- 1) Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının sayılarının artmaları, Think Tankların başarılı çalışmalar ortaya koymaları, toplumun dijital teknoloji olanaklarıyla daha kuvvetli oranda buluşması zihinsel olgunluğun gelişmesine sebebiyet verebilir. Böylelikle ulusal milli politikaların yüksek sesle desteklenmelerinin yanı sıra demokrasi dışı girişimlerin destek görmeyeceği ve başarısız olacağı bir zeminde ne olursa olsun işlevsel bir demokratik düzenin varlığı bölge ülkeleri bakımından da önemli bir cazibe olarak algılanacaktır.
- 2) Türkiye'nin Güney komşularında Suriye ve Irak hattında başarılı askeri operasyonlar düzenlemesi ve bu ülkelerde askeri gözlem noktaları ya da üsler var etmesi yakın çevresinde etkisini yükseltirken terör örgütü PKK'nın da lojistik destek olanaklarını ortadan kaldırmaktadır.
- 3) Azerbaycan-Ermenistan savaşında Türkiye'nin aktif olarak Azerbaycan'a destek vermesi ve çatışmalar sonucunda Ermenistan'ın işgal bölgelerinden çekilmesi yalnızca Azerbaycan'ın zaferi olmamıştır ve Türkiye, Azerbaycan üzerinden siyasi ve kültürel olarak diğer Türk devletleriyle yakınlaşmayı toplum nezdinde daha çok gündeme getirmiştir. Toplumun siyasete baskısı neticesinde Türkiye'nin, Türk kökenli ülkelerle ittifakının koyulaşma yolu açılmıştır.
- 4) Türkiye, Doğu ve Batı hattında dinamik bir dış politika stratejisi uygulamaya gayret etmiştir. Batı ile ilişkileri ve NATO üyeliği devam etmektedir ancak Karabağ Anlaşmasında bu anlaşmanın denetlenmesini NATO'nun rakibi Rusya ile beraber uygulayacaktır.
- 5) Türkiye'nin kuruluşundan itibaren karacı bir devlet olması askeri stratejilerine yansımıştır. Türk Genelkurmayı, Kara Kuvvetleri üzerinde ağırlığını devam ettirirken Genelkurmay Başkanları, karacılar arasından belirlenmiştir. Son dönemde Mavi Vatan adıyla kurgulana strateji bu ekolün yeni döneme göre genişletilmesini ifade etmektedir. Türkiye yalnızca kara sınırlarını muhafaza eden ve terörü kaynağında bastıran ülke değil

aynı zamanda ilan ettiği Navtexler ile deniz sınırlarına da sahip çıkmaya önem veren bir ülke haline gelmeye başlamıştır.

- 6) Türkiye'nin, Somali, Tunus, Nijerya, Nijer gibi ülkelerde ağırlığını artırması artık yakın çevreden itibaren orta ve uzak çevreye de etkisini taşımak istediğini gösterir. Yumuşak Güç ve Akıllı Güç savaşlarında oyunu kuralına göre oynama gayretindeki ülke profilini ortaya koymaktadır.
- 7) Tek Kuşak Tek Yol Projesi'nde coğrafi ve kültürel olarak merkezde bulunmasının yanı sıra geniş bir sahaya etki etmesi bu projedeki ağırlığını daha da yükseltecektir.

Tehditler:

- 1) Toplumun dijital mecra ve sosyal medya olanaklarıyla bütünleşmesi algı yönetimi ve manipülasyon durumunu yükseltebilir bu durumda siyasi toplum ve sivil toplum arasındaki mesafe yükselir.
- 2) Türkiye'nin özellikle komşu ve yakın çevrede etkinliği bu etkinliğinin budanabilmesini sağlamak için istihbarat savaşlarında kullanılmak istenecektir. Birinci dünya savaşı döneminde nasıl ki bazı ülkelerde Osmanlı'nın sömürü düzenine sebep olduğu propagandasıyla ayaklanmalar başlatıldıysa benzer propagandaların günümüzde yürütölmeleri olasıdır.
- 3) Türkiye'nin, Doğu-Batı dengesini kaybetmesi ve doğu minvalinde ağırlık kazanacak ivmesi pan-Türkçü bir duruş yerine demokratik noksanlıkları doğurabilir. Çünkü doğu ülkeleri genel olarak demokrasiyi bir amaç olarak belirlememiştir.
- 4) Türkiye'nin savunma sanayindeki atılımları başka kulvarlarda Türkiye'ye yaptırım uygulanmasını getirebilir. Bu sebeple güçlü bir ekonomik ve sosyal düzenin varlığı şart olmaktadır.
- 5) Kuşak ve Yol İnisyatifine tam entegrasyon Batı hegemonyasından sonra Çin hegemonyasının uzun müddet tartışılacağı yeni bir düzeni var edebilir.

Türkiye'nin 2021 yılı boyunca varlığına yönelik karşılaşılabileceği tehditlere yönelik ülke risk profilleri aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir.

İran

Türkiye'nin sınır komşusu bu ülke ile mesafeli ancak düzeyli ilişkisi devam etmiştir. Yakın coğrafi konumdaki ülkelerdeki karışıklıklar göç, irredentist hareketlerin doğma ihtimali gibi durumlara sebebiyet vereceği için Türkiye'nin istikrarını etkiler. Ancak son dönemde bazı çevrelerde sık olarak dile getirilen ve devlet politikası olarak benimsetilmeye çalışılan "İran'ın Bütünlüğü Türkiye'nin Bütünlüğüdür", "İran Bölünürse Türkiye Bölünür" gibi sloganist

düsturların politik ve güvenlik stratejileri bakımından hiçbir geçerliliği yoktur. İran, Türkiye'nin rakibidir ve bu durumu hasımlık seviyesine yükseltip yükseltmemesi atacağı adımlara bağlı olacaktır. Terör örgütü PKK'yı desteklemesi, Azerbaycan karşısında Ermenistan'a destek vermesi, emperyal Şii Hilâli kurgusu, Türkiye'nin Türk Dünyası ile bütünleşmesini engellemesi, anti demokratik ve ayrımcı iç tutumu Türkiye'nin bölgesel vizyonu ile bağdaşmamaktadır.

Ermenistan

Proje tampon ülke Ermenistan, Kuşak Yol Girişimi kapsamında bypass edilme tedirginliğini siyasi yönetiminin meşruiyet pekiştirmek istemesiyle birleştirince Azerbaycan'a saldırmış fakat geri püskürtülerek dağılma evresine girmiştir. Ermenistan'ın ülke profili giderek düşmektedir ve Türkiye bakımından tehdit kategorisinde değerlendirilmemelidir.

Yunanistan

Tarihi Helen medeniyetine sahip çıkarak Büyük Helenizmi diriltme prensibiyle lobilerin desteğini uman ve iç siyasi-ekonomik buhranını da bertaraf etmeye çalışan Yunanistan'ın, Türkiye'nin belirlediği Mavi Vatan stratejisine en muhalif ülke durumunda bulunması güvenlik politikalarına göre bekasıyla ilgilidir. Türkiye'nin Münhasır Ekonomik Bölge tutumunun devam etmesi Yunanistan savunma ve istihbarat bürokratlarına göre bu ülkenin dağılma sürecini başlatacaktır.

İsrail

İsrail'in bölge ile ilgili politikası ulusal kültürünü oluşturan tarihi inancıyla ilgilidir ve bu durumu her daim devam ettirmek istemiştir. Türkiye ile ilgili yaşadığı krizlerin ana omurgasını bu etmen oluşturmaktadır. Türkiye ile olan sorunlu ilişkileri neticesinde, Mısır, Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum kesimi ittifaklarına yönelmiştir fakat bölgesel bir vizyon oluşturulamamıştır. İsrail'de 2018 yılından itibaren girilen erken seçim süreciyle siyasi istikrarsızlık artmıştır. Gerçekleştirilen üç erken seçim neticesinde Likud ile Mavi-Beyaz ittifakı koalisyon kurmuştur. Ancak koalisyon bütçe oylamaları sırasında ki anlaşmazlık yüzünden bozulmuştur ve yeniden erken seçime gidilme kararı alınmıştır. Bu haliyle İsrail siyaseti toplumsal bir çözüm bulamamıştır. İsrail ordusu içerisindeki sınıfların çatışmaları, ordu komutanlarından bazılarının Bünyamin Netanyahu'yu hedef alan açıklamaları, güvenlik kurumlarının Filistin ile ilgili sorunlarda yeni yaklaşımlar geliştirmek istemesi gibi gelişmeler bu ülkedeki askeri darbe olasılığını yükseltmiştir. İsrail bu yapıyla krizden çıkabilmek için yeni ittifak modeli olarak Türkiye ile yakınlaşmak isteyecektir ve Türk Dışişleri tarafından da bu yönde açıklamalar da bulunulmuştur.

Aşağıdaki tablolar eşliğinde ABD ve Türkiye merkezli 2021 yılı konvansiyonel ya da kısmi konvansiyonel harp olasılıkları değerlendirilmiştir.

ABD-İran Savaş Olasılığı	Zayıf
ABD-Rusya Savaş Olasılığı	Zayıf
ABD-Çin Savaş Olasılığı	Zayıf

Tablo: 2021 ABD Savaş Olasılıkları

Türkiye-Rusya Savaş Olasılığı	Zayıf
Türkiye-Ermenistan Savaş olasılığı	Zayıf
Türkiye-İran Savaş olasılığı	Zayıf
Türkiye-Yunanistan Savaş Olasılığı	Zayıf
Türkiye-Suriye Rejimi Savaş Olasılığı	Zayıf
Türkiye-Fransa Savaş Olasılığı	Zayıf
Türkiye-Libya/Hafter Savaş Olasılığı	Orta

Tablo: 2021 Türkiye Savaş Olasılıkları

Tabloya göre Türkiye'nin Libya'da orta yoğunluklu çatışmaya girme ihtimali bulunmaktadır. Bu durum ise vekalet savaşlarını yeniden gündeme getirecektir.

Düşük Yoğunluklu Çatışma	Kuvvetli
Algı-Örtülü Operasyon	Kuvvetli
Ekonomik Savaş	Kuvvetli
Siber Savaş	Kuvvetli
Salgın, doğal afet vb süreci ve sonrasında ilgili güvensizlik durumu	Kuvvetli

Tablo: 2021 Türkiye'nin Karşılaşacağı Yeni Savaş Olasılıkları

2021 yılı itibariyle kısa vadeli sürede konvansiyonel bir harp ihtimâli bölgede görülmemektedir. Bu durumun çeşitli sebepleri bulunmaktadır:

- Covid Pandemi süreciyle ülkelerin ekonomilerinin zarar görmesi
- Orduların modernizasyon teknolojik entegre süreçlerini tamamlayamamaları
- Olası savaş için keskin bir cepheleşmenin oluşmamış durumda bulunması
- Savaşın yıkıcı sonuçları olarak sıralanabilir.

Ancak savaşın değişen mizacı; algı-ekonomik-siber-kültürel boyutları var etmiştir ve her ülke zaten asimetrik savaş düzenindedir. Asimetrik savaş düzeninin Türkiye'yi de içine alacak şekilde

genişlemesi oldukça kuvvetli bir olasılıktır. Türkiye bu anlamda kısa vadeli bazı tedbirlere başvurabilir:

- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'na entegre olarak faaliyete geçirilen Algı Yönetimi birimi güçlendirilmelidir.
- İçişleri Bakanlığı bünyesinde faaliyete geçirilen Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyonu Merkezi bünyesinde, Asimetrik Harple Mücadele ve Stratejik İletişim Çalışma Grubu oluşturulmalıdır.
- Dijital alt yapı olanakları ve milli 5G ve ötesi çalışmalara ağırlık verilmelidir.
- Astropolitik yaklaşımı yeni jeopolitik sahayı oluşturmaktadır. Bu sebeple kurulan uzay ajansının görev ve işlevselliği ortaya koyulmalıdır.
- İnsan beyni ve vücudunun yeni jeopolitik diğer sahalar olmasından ötürü; gıda-tıp-psikoloji ve yapay zekâ algoritmaları entegrasyonu yeni güvenlik yaklaşımlarının temeli atılmalıdır.

2021 İçin Ekonomik Savaş ve Dijital Finans Uygulaması Olasılıkları

Dünyadaki politik saha ve uluslararası ilişkiler düzeninin yeni trendi devlet merkezli ancak daha fazla yönetim kavramını gündeme getirmiştir. Devletler, devlet altı, devlet üstü, özel teşebbüs, bireyler ve sanal karakterler olmak üzere pek çok yeni aktörle iş birliği gerçekleştirirler ve yeni aktörlere karşı mücadele verirler. Bu bakımdan strateji politikalarını desteklemek ve farklı bakış açıları sunabilmek maksadıyla düşünce kuruluşlarının hazırladığı raporların önemi artmıştır. Her senenin başında önemli düşünce kuruluşları geçmiş yıllara ait verilerin analizlerinden bir bütün oluşturmak suretiyle, içinde bulunulan yeni yıl için tahmin, fırsat ve risk senaryolarına vermektedir. Atlantikçi bakışın alışkanlığı gereği bu raporlarda "Haydut Devlet", "Terörist Devlet" gibi tanımlara yer verilir ve çalışmalar devletlerin perspektiflerini kolaylaştırıcı çözümler yerine kutuplaştırıcı, kaotik ve neredeyse sorunlardan beslenen bir düzeni destekler.

Sahipkıran Stratejik Araştırmalar Merkezi namına hazırlanan bu rapor öncelikle düşünce kuruluşlarının politika yapım sürecinde Türkiye'de de ağırlık kazanma eğiliminde olması gerektiği düşüncesi ve temennisiyle oluşturulmuştur. Ancak dünyadaki benzerlerine oranla devletleri "Haydut", "Terörist", "Serseri" gibi sıfatlarla tanımlama prensibinden ısrarla uzak durulmuştur. Devletler, milletlerin bürokratik uzantılarıdır ve devletleri dolayısıyla milletleri ve kültürlerini küçük düşürücü ifadelerle tanımlamak ülkemize, medeniyetimize ve dünya barışına hiçbir katkıda bulunmayacaktır. Oluşturdukları çıkar ağları gereği bazı hatalı ve yanlış kararları alan yabancı devletlerin karar vericilerinin zaaflarının bütün olarak bu devletlerin tüzel kişiliklerine karşı mâl edilmelerinin pozitif bir görüş olmadığı kanaatindeyiz.

Ayrıca bulunduğumuz çağ gereği uluslararası güvenlik sorunlarının yalnızca bir devletten değil sistemden ve hükümetlerin kontrolünde olmayan durumlardan kaynaklandığını ve bu durumun çok katmanlı yapısını ortaya koymak durumundayız.

İkinci Dünya Savaşı ve atom silahları ülkelerin karar vericileri üzerinde daha önce hiç rastlanmamış psikolojik baskılar yaratmıştır. Savaşın oluşturabileceği yıkımın derecesi yeni taktik ve stratejik arayışlara neden olmuştur. Savaş konsepti şimdiye kadar olduğundan farklı olarak kara, hava, deniz, siber uzay da değil artık daha da belirsiz fakat savaşın muhatabı olan ülkenin daha derinden hissedeceği bir sahaya, ekonomik alana çevrilmiştir. Milattan önce 5. yüzyılda Atinalıların Delian Ligi limanlarını rakipleri Sparta'lılara karşı kapatması tarihteki ilk ekonomik savaş kayıtlarını göstermektedir. Bu bağlamda uluslararası ilişkilerin her zaman bir ekonomi politiği olmuştur. Bu savaş konseptinde asker olgusu yerini borç, kapital ve artı değere bırakırken General olgusu da yerini çok uluslu şirketlerin CEO'ları ile ülkelerin ekonomi bakanlarına bırakmıştır. Piyasanın kendisi siyasal sonuçları etkileyen önemli bir güç kaynağıdır. Ekonomik bağımlılık modern dünya siyasetinin temel bir unsuru olan bir güç ilişkisi yaratmaktadır. Kısaca siyaseti ve ekonomiyi modern dönemi etkileyen ayrı güçler olarak algılamak mümkün olsa da bu iki alan birbirinden bağımsız olarak faaliyet gösteremez. Ekonomik savaşın üç evresi bulunmaktadır;

Saldırı: Yatırım bankaları ve yabancı sermaye ile yapılan taarruz hedefteki devletin ekonomik imkanları tespit edilip bu imkanların gerek özelleştirme gerekse ortaklık yaparak ele geçirilmesi amacıyla yapılan ilk saldırdır.

Gücün Transferi: Savaşın ikinci aşaması olan gücün transferi sorunsalı saldırıya uğrayan ülkenin borsa ve para piyasaları tarafından durdurulmaya çalışılır.

Ateşkes Antlaşması: Kemer sıkma politikaları ve pazarın koruması ekonomik savaşın en önemli evresidir.

1945-1990 yılları arasında batı bloku ile komünist bloku arasındaki Soğuk Savaş, batı blokunun üstünlüğüyle sona erdi. 1990-2008 yılları arasında, ABD'nin liderlik ettiği Avrupa Birliği'nin desteklediği küreselleşme temelli düzen hâkim oldu. 2008'de Batı da ki tamahkar kapitalizm anlayışının getirdiği yıkım süreci, 2008-2010 yılları arasında ABD ve Avrupa Birliği başta olmak üzere, son 100 yılın ikinci en büyük ekonomik krizini ve buhranını bütün dünya ülkelerine yaşattı. Bu 2. buhrandan sonra yeniden Avrupa kıtasında ve ABD'de, başka ülkelerde de ekonomide içe kapanmacılık ve korumacılık eğilimleri güçlenmeye, yabancı düşmanlığı ve İslam karşıtlığı tahrik edilmeye, siyasal alanda da taraftar toplamaya başladı. 23 Haziran 2016'da İngiltere'de kazanan Brexit kararı, Almanya, İtalya, Fransa, Avusturya, Polonya ve Macaristan'daki seçimlerde aşırı uç ve yabancı düşmanı partilerin güçlenmesi, ABD'de Trump, Rusya'da Putin ve Çin'de Xi Jinping'in güçlü iktidar ve korumacı bir ekonomi politikası anlayışıyla dünya sahnesinde yerlerini almaları, acaba 1918-1939 yılları arasındaki dönemi yeniden mi yaşıyoruz? Sorusunu ve endişelerini beraberinde getirmektedir.

ABD Başkanı Trump, Kasım 2016'da seçildiğinden ve iktidarı Obama yönetiminden

devraldığından bu yana Önce Amerika, Amerika'yı yeniden büyük yapmak gibi slogan ve vaatleri doğrultusunda katı ve sert icraatlarına dolu dizgin devam etti. İklim değişikliğiyle ilgili Paris Sözleşmesinden çekilen, Trans Pasifik Serbest Ticaret Bölgesi ve Trans Atlantik Serbest Ticaret Bölgesi müzakerelerinden ülkesini geri çeken Trump, ABD'nin Kanada ve Meksika ile 1994'de imzaladığı Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi/NAFTA Anlaşmasını da yeniden müzakere etmekte, yoksa ülkesini çekeceğini ilan etmektedir.

Bütün bunlar yaşanırken Trump, ülkesinin yıllık 800 milyar dolarlık dış ticaret açığının 375 milyar dolarını yaptığı Çin ile sert bir dış ticaret savaşına girmiştir. Ayrıca Türkiye'yi de kapsayacak şekilde 23 Mart 2017'den itibaren geçerli olmak üzere çelik ürünleri ithalatına yüzde yirmi beş, alüminyum ürünleri ithalatına yüzde on ilave gümrük vergileri getirdi.

Çin dünyanın bir numaralı çelik üreticisidir ve ABD ile ticarete fazla vermektedir. Ancak Türkiye, ABD ile dış ticaretinde çelik özelinde ve genelde açık verdiği halde bu ilave gümrük vergisi kararından muaf tutulmamıştı.

Bu tedbirler devam ederken Çin'den yaptığı altmış milyar dolarlık ithalatın üzerine yüzde yirmi beş oranında ek gümrük vergisi getirme ve Çinli şirketlere ABD'de şirket satın alarak yatırım yapma kısıtlaması kararı aldı. Bunun başında Amerikan şirketi Qualcom'un Singapur şirketi olarak gözüken Boradcom'a satışının engellenmesi gelmiştir. Amerikan Hazine Bakanlığı Çin şirketlerinin Amerikan yapay zekâ, otonom araçlar ve robotlar gibi sahalardaki teknoloji şirketlerini devralmalarını kendi milli şirketlerini güçlendirmeyi amaçladığını söyleyerek bundan sonra bu tür devralma ve yatırımların engelleneceğini açıklamıştı. Çin, ticaret savaşına hazırız mesajları verirken, ABD'den ithal ettiği ve Cumhuriyetçi Parti'nin seçim üstünlüğü olan bölgelerden yapılan 128 çeşit ürünün ithalatına yüzde on beş - yirmi beş arasında gümrük vergisi getirmişti.

Toplam iki trilyon doların üzerinde ihracat yapan Çin açısından kısıtlamalar toplam ihracatın yüzde üçünden daha az bir kısmı etkilemektedir. Yani Çin açısından büyük bir rakam olarak gözükmemektedir. Ancak Çin'in toplam ihracatının dörtte birini satın alan ve en büyük ihracat pazarı olan ABD'nin pandoranın kutusunu açmış olması ihtimali Çin açısından tedbir aranan bir meseledir.

	ABD Toplam	Çin'e Çin'den	Meksika'ya Meksika'dan	İtalya'ya İtalya'dan	Almanya'ya Almanya'dan
İhracat	1547	130	243	18	53
İthalat	2343	506	314	50	118
Denge	-796	-375	-71	-32	-64

Tablo: ABD'nin Dış Ticareti (Milyar Dolar)

ABD ve Çin arasındaki ekonomik savaş devam ederken yanlış veya bilinerek kurgulanan para politikaları yüzünden dünya piyasaları da gittikçe zor ünler geçirmektedir. 2008 krizi sonrasında Amerikan Merkez Bankası FED emisyonu bir trilyon dolardan dört buçuk trilyon dolara

çıkarmıştı. Bu karşılıksız basılan paraydı ve neticede bedelini tüm dünya ödeyecekti. Bu eylem Covid sürecinde de devam ettirilmiştir. 2013'te Yunanistan hükümeti bankadaki mevduatlara yüzde yedilik kesinti yapmıştı. Halk ATM'lerden parasını çekemedi ve kriz tırmandı. 2017'de Zimbabwe'de yaşanan olaylar ve hiper enflasyon sonucu halk yerel paradan uzaklaşmış ve bitcoin kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Aynı şekilde Venezuela'da ekonomi çökmüş ve bu ülke kripto paraları "Petro"yu kısmi olarak uygulamaya koymuştur. Elbette bozulan ekonomiler kripto paralar aracılığıyla düzeltilemeyecek. Fakat hükümetlerin yanlış politikaları, rüşvet ve çıkar ilişkileri ile iyice kötü duruma düşen ekonomilerde bir çözüm yolu arandığında şu an için Bitcoin/kripto paralar öneri olarak tartışılmakta ve uygulamaya koyulmaktadır. O halde Bitcoin kavramını açıklamamız gerekiyor.

Bitcoin Satoshi Nakamoto'nun makalesinde ilk kez 2009 yılında yer buldu. Altın ve gümüş gibi maddi karşılığı olmayan Bitcoin herkese açıktır ve Bitcoin madenciliği ile elde edilir. 16 haneli şifreyi çözebilen bilgisayarlar ise Bitcoin sahibi olabilmektedirler. Şu anda sınırlı sayıda da olsa Bitcoin kabul eden yerlerden internet üzerinden alışveriş yapılabilir. Dünya'da ise 1300'ün üzerinde sanal para bulunuyor.

Otoriteler tarafından, ücret ödenmeden Bitcoin hesabının açılması, 24 saat transfer ve ödeme yapabilme imkânı, herhangi bir yapı tarafından denetlenmemesi ve ekonomik krizlerin değerini etkilememesi Bitcoin'in önemli avantajları arasında gösteriliyor.

İşlem iptalinin olmayışı, henüz yaygın kullanılmayışı, illegal faaliyetler içinde kullanılışı Bitcoin'in temel dezavantajlarından.

Bitcoin'in ise Blockchain teknolojisinin bir parçası olması önemli bir durum. Blockchain hiçbir aracıya ihtiyaç duymayan zincirleme bir sistemi ifade ediyor.

Bu durum ise ulusal yapılarını devam ettirmek ülkelerin merkez bankalarının sanal paralara denetim uygulamak isteyeceği gerçeğini öne çıkartıyor. Blockchain ileride IMF benzeri sanal bir fonun ulusal sanal paralar üzerinde küresel takibinin olabileceği ihtimalini de ortaya koyuyor. Bu durum ise sanal paralara yerli isimler vermenin ya da sanal ulusal para üretmenin işlevselliği ortadan kalkacağı gibi çok yönlü ekonomik stratejilerin üretilmesi gerçeğini de vurgulamış oluyor. Neticede Bitcoin daha da ötesinde Blockchain teknolojisinin insanlığı ve toplumsal alışkanlıkları dönüştürmek istediği artık tespit edilmiş bir gerçektir.

Türkiye'de de yönetsel kademelerde yer alan şahsiyetlerin Bitcoin ile ilgili ardı ardına yaptıkları açıklamalarda Türkiye'nin bu konuya olan ilgisini gösterdi.

Öncelikle dönemin Maliye Bakanı Mehmet Şimşek sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı açıklamada Bitcoin'i eleştirdi: "Bitcoin finans tarihinin en büyük balonu olan Lale çılgınlığını geçmiş. Bu spekülasyondan uzak durmalı. Bitcoin fiyatı aniden aşırı derecede yükselebileceği gibi daha sonra çöküşe de geçebilir." Ardından ise dönemin Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekçi Bitcoin'e değinmişti:

"Bu global bir saadet zinciridir, alt zemini yoktur. Bu, dünyayı sadece bir veya iki her şeyiyle kontrol ettiğiniz, cendere altına aldığınız, gerektiğinde zulmettiğiniz bir para birimine mahkûm edemeyeceğinizin çıkışlarıdır bunlar. Onun için bunun çaresi de bulunacak."

MHP Genel Başkan Yardımcısı Ahmet Kenan Tanrıku, her gün yeni bir rekor kıran sanal para birimi Bitcoin için bir rapor hazırladı. Raporda, "Dünyadan geri kalmamak adına Türkiye'de kripto para sistemi hakkında yasal mevzuat çalışmalarına başlanmalıdır" denildi. Rapor Mevzuatımızda kripto paralarla ilgili herhangi bir söylem bulunmadığı ve kripto paralar

kullanılarak vergi kaçırma, kara para aklama gibi yasa dışı işler yapılmadığı sürece kripto para kullanımı yasal olduğu söylenebilecektir. Bu nedenle Türkiye’de kripto paralar ile alışveriş yapmak, al-sat yaparak yatırım yapmak ve madencilik yaparak kripto para üretmek Türkiye’de henüz suç kapsamında değildir." gibi ifadeler yer alıyordu. Aslında dünya kamuoyu en azından zihinsel olarak bu yönde bir sisteme ısınmaya başlamaya başladılar da kripto paralar veya zincir teknolojilerinin de ötesini içerecek hiper bir sistemin önü açılmaya başlandı. Pandemi süreciyle daha çok gündeme getirilen bu sistemin adı: Nakitsiz Toplum.

Dinamik tarihi boyunca, para üç temel ihtiyaca hizmet etmiştir: mal ve hizmetler için değişim ortamı, bir ekonomideki mal ve hizmetlerin ortak değer ölçüsü ve zaman içinde değer saklaması. Geçtiğimiz bin yıl boyunca mal ve hizmet alışverişini yeniden başlatmış, takas işleminden madeni para ve kâğıt paraya geçerek son zamanlarda dijital ödemelere geçmiştir. Para biçimindeki değişiklikler çoğu zaman yeni inovasyonların sonucuydu - bazıları başarısız oldu ya da ortadan kayboldu, ancak bazıları bugün dünyamızı etkilemeye devam ediyor. Böyle bir değişim, nakitsiz bir topluma doğru harekettir.

Nakitsiz bir toplum, paranın ötesine geçerek para birimini dijital biçimde depolayarak ve değiştirerek gerçekleştirir. İnsanlar, değer depolama ve değişimin dijitalleşmesine dayalı çeşitli nakitsiz seçenekler arasında seçim yapabilir.

Mobil ödeme / bankacılık gibi nispeten düşük maliyet ve nakde çevrilemeyen teknolojilerin kolaylığı, Asya'da daha fazla finansal katılımı mümkün kılarak, bölgenin daha az nakit üreten ekonomilere geçişini hızlandırmalıdır.

Yine de, Asya'daki işlemlerin büyük çoğunluğu nakit paradır. Bu, daha fazla büyüme potansiyeli önermektedir ama aynı zamanda benimsenme için bazı engelleri de göstermektedir.

Güney Kore merkez bankası, nakitsiz bir toplum kavramını destekliyor ve 2021'de artık madeni paralar çıkarmayı planlamıştır. Tayland hükümeti, dijital ödemeleri teşvik etmek için Ulusal e-Ödeme Master Planını başlattı. Ve 15 Şubat 2018'de Çin Yeni Yılı, 688 milyon insan - Çin nüfusunun yaklaşık yarısı - WeChat'i sanal hongbao'yu (hediye nakit için kullanılan geleneksel kırmızı paketler) gönderip almak için kullandı. Çin, ülkelerin ödemelere yönelik olarak akıllı telefon kullanan internet kullanıcılarının üçte ikisinden fazlası ile mobil ödemelere nasıl sıçrama yapabileceklerinin bir örneğidir.

Weixin (wechat) denen cep telefonu uygulamasında; görüntülü konuşma, video paylaşma, haber paylaşma, anlık videolu anları kendi arkadaş grubuyla paylaşma, haritadan konum atma, otele rezervasyon yapma, telefon ya da elektrik vs parasını ödeme, kredi borcunu ödeme, taksi çağırma, hızlı tren bileti alma, alışveriş yapma, sinema bileti alma, yemek ısmarlama, şirket resmî sitesi açıp işleri buradan yürütme vs gibi birçok özelliği olan bir uygulama. Kişi tüm banka kartlarını bu uygulamaya güvenli bir şekilde bağlıyor ve her türlü ödemeyi sokakta, çarşıda, mağazada kısaca her yerde yapıyor. İnsanlar Çin’de artık cebinde para taşımıyor, her şey cep telefonun içinde ve güvenli olduğu düşünülüyor. Weixin’in hongbao uygulaması işte bu weixin’e 3 yıl kadar önce girdi. Çinliler ipin ucunu kaçırmalarını diye de hongbao’da para dağıtmaya sınır getirildi; 200 rmb. Yani bir kerede ancak 200 Yuanlık hediye para sunulabiliyor ancak bu sınırsız sayıda yapılabiliyor. Beri yandan bir tanıdığınıza 200 Yuana kadar para vermek istediğinizde bu uygulamayı günlük yaşamda da kullanıyorsunuz. Ayrıca ne kadar paranız varsa istediğiniz kişiye transfer yapılabiliyorsunuz ama bu para transferi oluyor.!

Asya, ilgili bileşenlerin birçoğu olduğu ve bölgenin bu geçişin küresel olarak ön planda olması beklendiği için, nakitsiz bir topluma doğru ilerlemek için iyi bir konumdadır. Bu bağlamda, teknolojik inovasyon önemli bir destekleyici olarak kalacaktır ve ilgili dijital ödeme ekosistemi, CIO'nun görüşüne göre, bölgedeki fiziksel parayı giderek eskimiş hale getirecektir.

Bu yolculukta farklı yollar var. Nakitsiz bir Çin, örneğin, nakitsiz bir Singapur'dan farklı görünebilir ve büyük olasılıkla, İskandinavya'daki neredeyse nakitsiz bazı ülkelerden farklı olacaktır. Bu arada, Japonya ilginç bir örnektir: Japonya, yüksek teknolojiye ve gelişmiş bir bankacılık sistemine rağmen, küresel çapta GSYİH'ye oranla en yüksek nakit dolaşımına sahiptir. Pandemi süreciyle tamamen dijital tabanlı bir sisteme geçileceği yönündeki teoriler indirgemeci bakışın ürünleridir çünkü süreç ortadan kalktığı anda ulus devletler eski alışkanlıklarına dönme eğilimini göstereceklerdir. Şu dilimde yalnızca devletlerin borcu yükselmekte, vatandaşlar ve hükümetler arasında güven bunalımı yaşanmaktadır. Doğu ve Batı, NATO ve Şanghay gibi keskin ayrımlar yerini Şirketler ve Devletler, Uluslar ve Global, Dijital ve Yeni Dijital gibi tasniflere bırakmıştır.

Global Güçler ve Devletlerin Çatışmalarında Önemli Bir Faktör: VERGİ

Merkezi hükümetler ile ulus ötesi şirketlerin çatışma sahalarından birisi de vergi kavramıdır. Şirketler genellikle büyük kârlar elde ederlerken aynı oranda büyük vergilendirme oranlarından hoşlanmazlar ve bunun delinmesinin yolunu ararlar. Bu durumda offshore ülkelerinden faydalanmaktadırlar. Örneğin İsviçre vergi cennetlerinden biridir. Kayman Adaları, Gibraltar Adası, Dubai, Panama, Güney Kıbrıs, Jersey, Malta ve Karayipler'deki adalar gibi dünyada elli civarında vergi cenneti bulunmaktadır.

Burada İrlanda'dan da özel olarak bahsetmemiz gerekiyor. Ülke kalkınmasında büyük pay sahibi olan teşvikler kapsamında kurumlara çok düşük vergiyle iş yapma olanağı sağlamaktadır.

Belli başlı dev şirketler ile hükümetlerin "vergi" çekişmelerine değinelim;

Apple

Apple'ın, ABD dışında dört farklı offshore kuruluşunda tutulan iki yüz milyar dolardan fazla fonu bulunmaktadır. Şirket bugüne kadar milyarlarca dolar vergi muafiyetinden yararlandı. İrlanda ve Apple arasında bir anlaşma yapılarak vergi kaçırıldığı üç yıl boyunca araştırılmıştı. Dava, Avrupa Komisyonu'nda görüldükten sonra Apple, İrlanda hükümetiyle özel anlaşmalar yaparak az vergi ödediği gerekçesiyle, on üç milyar Euro cezaya çarptırıldı. Ayrıca Apple'ın, İrlanda'da vergi yaptırımlarının sıklaşmasının ardından, 252 milyar dolar civarındaki tutarı Birleşik Krallık'a bağlı Manş Adası'na taşıdığı ileri sürülmüştü.

Google

Google faaliyetlerinin çoğunu İrlanda'da sürdürmektedir. Son dönem yaklaşık beş buçuk milyar Euro kâr elde eden şirket, bu ülkeye sadece kırk beş milyon Euro vergi ödemişti. Çünkü kârın

neredeyse tamamı idari harcama olarak başka bir offshore ülkesinde kurulu tabela şirketine aktarıldı. Google'ın tüm entelektüel varlığının Bermuda'da bir tabela şirketi üzerine kayıtlı olduğu da bilinmektedir.

Facebook

Facebook 2010 yılında bazı varlıklarını İrlanda'ya aktardı. Böylelikle Amerika'daki kurumlar vergisinden kaçmış oldu. Amerika Birleşik Devletleri İç Gelir Kurumu, vergi kaçırdığı iddiasıyla Facebook'a soruşturma başlattı. Şirket, 2014 yılında Birleşik Krallık'ta yalnızca beş bin sterlin civarında vergi ödemişti.

Amazon

Amazon'un kazancını Lüksemburg'a aktardığı ve bu ülkeye oldukça düşük oranda vergi ödediği gerekçesiyle Avrupa Komisyonu şirket hakkında soruşturma başlatmıştı. Komisyon şirketin geriye dönük olarak vergilendirmesini talep etmiştir.

Microsoft

Şirketin yüz sekiz milyar dolarının beş ayrı offshore kuruluşunda tutulduğu ciddi iddialar arasındadır. Şirket yirmi milyardan fazla vergi muafiyetinden faydalanmaktadır. Çin, vergi kaçırdığı gerekçesiyle Microsoft'a yüklü miktarda ceza kesmişti. Microsoft, Çin'i korsan yazılımcılığın devlet düzeyinde desteklendiğini öne sürerek hedef göstermişti. Devletler böylece bir taraftan şirketlerin dönüşmesi yönünde uğraş verirken, bir taraftan bu şirketlere uygulayacakları vergi ve denetim düzenini sağlama arayışına gireceklerdir ve bu durumun vatandaşlara dolaylı vergi oranında yansımaları toplumların sistemleri sorgulamasına sebebiyet verecektir.

SONUÇ

“Great Reset” sloganlı 2021 yılında gerçekten sistemin tamamen noktalanacağı ve yeni bir model kurgulanacağı düşünülemez. 2021'in devletler bakımından tehdit ve risk algılanışı 2020'den çok farklı olmayacaktır. Fakat 2020 yılındaki süreç ve ani gelişmelerin doğru okunamaması krize açık bir 2021 yılını nasıl var ettiyse bu dönemde gerekli çıkarımların yapılamaması yüzyılın ilk çeyreğinde insanlık namına kayıp olarak yazılacaktır.

Ülkeler, ülke kaynaklı tehditlerin yanı sıra, ekonomi, dijital, kültür fikir savaşları, teknoloji savaşı, insan zihni ve insan bedeninin yeni jeopolitik sahalar olarak belirleneceği kulvarlarda üstünlük yarışı önemini arttıracaktır.

Türkiye'nin klasik jeopolitik okumaları terk etmeden, kendi kendisine yetebilen, sağlık ve gıda alanında milli hamlesini milli güvenlik stratejisi belirlemesi ve global yeni inanç/kültür hareketi

olan İnsan 2.0 teorisine karşı teknoloji-kültür sentezli ‘‘Hilâl 2.0’’ konseptini 2021’den itibaren kurgulaması, 2045-2050 diliminde yükselen ülke tasavvurunu var etme yolunda önemli bir atılım olacaktır.